

Föreningen för SUS – kvinnoprojekt i Bangladesh

SUS-nyheter

www.susisverige.se • susisverige@gmail.com • Pg 18 95 87-9 • Medlemsavgift 150 kr/år
Postadress: Föreningen för SUS – kvinnoprojekt i Bangladesh,
c/o Kjell Johansson, Färggårdstorget 38, 116 43 Stockholm

December 2020

Styrelsen
rapporterar

SMR beviljade nytt treårigt projektstöd

Även i mörka tider finns glädjande nyheter. En sådan är att en ny projektansökan för stöd till SUS har beviljats av Svenska missionsrådet*.

Projektet kommer att pågå i tre år och ge stöd till SUS arbete med bred fattigdomsbekämpning, såsom stöd till ekonomiskt utsatta familjer, stärkande av kvinnors rättigheter och förbättrad hälsa.

Nytt treårsavtal

Det är Kväkarhjälpens som tillsammans med SUS har arbetat fram ansökan. Vår förening och Vänortsföreningen Jönköping-Bangladesh har varit med i diskussionen om inriktningen, och alla tre föreningarna delar på den tioprocentiga egeninsatsen.

Den är för vår förenings del ungefär 25 000 kronor per år. Det blir en höjning från tidigare 17 000 kronor per år.

Integrated Development Project 2021–23 har en total budget på cirka sex miljoner kronor.

Aktiviteterna och målen i projektet bygger vidare på det arbete som har gjorts i vårt tidigare samarbetsprojekt 2018–2020, och som har gett goda resultat.

Projektet betyder mycket

Vi i Föreningen för SUS är säkra på att projektet kommer att betyda mycket för jämställdheten och för att möta de stora behov som finns, och som förstärks av corona-pandemin.

Trots att Bangladesh har gjort framsteg när det gäller jämställdhet de senaste decennierna finns fortfarande stora problem när det gäller flickors och kvinnors rättigheter och hälsa kopplade till sexualitet och mödraskap.

Mer än hälften av flickorna gifts bort före den lagliga åldern som är 18 år, på grund av sina familjers fattigdom och okunskap om lagar och rättigheter. De senaste åren har ungefär 1 av 10 flickor fått barn före 15 års ålder och 1 av 3 flickor före 19 års ålder. Mödra-

dödligheten är fortsatt hög och hela 14 procent av den beräknas vara en direkt följd av en make eller annan mans våld mot kvinnan.

Tyvärr är det mycket som talar för att Covid 19 kommer att förvärra denna dystra statistik. Ökad ekonomisk fattigdom leder ofta till att flickor tas ur skolan och gifts bort ännu tidigare.

Det nya projektet kommer att kunna spela en viktig roll kommande år, genom att fokusera både på ekonomiskt stöd till familjer, informationskampanjer om rätt till utbildning och jämställdhet och praktiskt stöd till förbättrad mödr hälsa genom Baby Basic (se separat artikel).

Lisa Arlbrandt

* Svenska missionsrådet är en paraplyorganisation som vidareförmedlar Sida-pengar. Källor: Adolescent motherhood in Bangladesh: Trends and determinants, Hafiz T A Khan, 2017. UNICEF

Styrelsen omvaldes på årsmötet

Den 4 oktober deltog 15 medlemmar i det uppskjutna årsmötet, som hölls digitalt.

Styrelsen fick förnyat förtroende, det blev omval på samtliga poster: Ordförande är Selina Parvin. Övriga ledamöter är Annika Gillegård, Kjell Johansson, Margit Palokangas och Christina Tillö. Suppleanter är Lisa Arlbrandt, Maj-Lis Koivisto, Israt Lindblom och Ananna Nandini.

Till revisor valdes Eva Hägerstrand och till revisors-suppleant Amanda Engberg. Lars Gillegård och Birgitta Persson är valberedning.

Maj-Lis Koivisto

Schysst julmarknaderna ställs in

Schysst julmarknaderna i Uppsala och Stockholm ställs tyvärr in i år på grund av coronapandemin.

Marknaderna är vanligtvis föreningens bästa tillfälle under året att sälja hantverk från SUS och även informera om SUS verksamhet och om vår förening, samt värva nya medlemmar.

Vi hoppas att våra medlemmar köper föreningens gåvokort och även tipsar andra om dem. Intäkterna går oavkortat till SUS. M-LK

Nästa årsmöte 28 mars 2021

Nästa årsmöte är preliminärt satt till den 28:e mars 2021. Boka in datumet redan nu, så att du kan vara med! Förhoppningsvis kan vi träffas på riktigt nästa gång. Årsmöteshandlingar kommer med nästa nyhetsbrev. M-LK

Fortsätt vara medlem under 2021

Genom våra medlemmar kan vi fortsätta stödja SUS viktiga arbete för att stärka kvinnors och andra utsatta gruppers rättigheter och ge även de fattiga i norra Bangladesh möjlighet till ett bättre liv genom utbildning, hälsovård och inkomst-

bringande aktiviteter.

Avgiften är oförändrat 150 kronor per år och betalas till pg 18 95 87-9.

Kom ihåg att uppe ditt namn och adress, och gärna även e-postadressen så kan vi nå dig med digitala utskick. M-LK

Baby basic hjälper unga

175 mödrar kunde under 2019 ta del av Baby Basic, en verksamhet som vår förening stöttade med 24000 kronor för att den skulle kunna fortsätta hela 2020.

Baby Basic är ett projekt som vänder sig till unga mödrar i en utsatt situation, till exempel på grund av fattigdom och okunskap om hur de kan få en säker graviditet och förlossning.

Gravida kvinnor är en målgrupp som SUS har arbetat med under alla år och där organisationen har stor erfarenhet och kunskap. Begum Rokeya har talat om just Baby Basic som ett mycket viktigt och framgångsrikt projekt inom området.

Stödföreningen i Finland har under de fyra år som projektet funnits finansierat det, men efter 2019 har de inte kunnat göra det längre. Därför gick vi under hösten in med ett stöd på 24000 kronor. Från nästa år finns Baby Basic integrerat i det stora projektet IDP (se artikel på sidan 1) som vi stödjer.

Baby Basic finns i 20 byar i Netrakona-distriktet och under 2019 tog 176 mödrar del av verksamheten. De deltog i mödragrupper där de och familjerna fick undervisning och stöd. SUS medarbetare uppmanar familjerna, som oftast inkluderar svärmödrar, att göra en plan för graviditeten och förlossningen. Den ska även innehålla en krisplan som familjen ska följa om något går snett.

Deltagarna får hälso- och mödravård. I projektet ingår också att byarna man arbetar i ska ha en plan för transporter till sjukhuset. Deltagarna uppmanas också att odla grönsaker, även om de bara har en liten yta. Grönsakerna kan till exempel klättra mot huset. Kvinnorna får därmed nyttigare mat under graviditeten.

Christina Tillö

Berättelsen om Lipi och hennes man hittade vi i SUS årsrapport för 2019.

Foto: SUS

Hur Lipi fick hjälp att bli en glad mamma

När Lipi var 16 år gifte hon sig med Riton Mia, som är rickshawförare, och flyttade till hans familj.

Hon hade slutat skolan efter klass fem eftersom familjen var för fattig för att låta henne gå kvar. Hon hade i stället tvingats att hjälpa mamman i hushållet.

Sex månader efter bröllopet blev Lipi gravid. På grund av okunskap fick hon inget stöd av familjen eller någon mödravård. Under graviditeten led hon hela tiden av svår huvudvärk och fick havandeskapsförgiftning.

Hon födde hemma med stöd av sin svärmor och grannar. Först efter tio timmar tillkallades en barnmorska och med hennes hjälp föddes en son två timmar senare. På grund av den svåra förlossningen fick sonen ett funktionshinder.

Mannen och hans familj började misshandla Lipi eftersom de ansåg att det var hennes fel att barnet hade blivit funktionshindrat. Till slut flydde Lipi till sina föräldrar.

Efter medling med hjälp av grannar och lokala medlare flyttade mannen hem till Lipis familj. Lipi blev gravid på nytt, men nu hade Baby Basic-projektet startat i byn och Lipi började i en mödragrupp där både hon själv och hennes man

fick undervisning om graviditet, förlossning och mödravård.

SUS personal förklarade för Riton Mia att sonens funktionshinder inte berodde på något Lipi hade gjort, utan på den utdragna förlossningen och att det var viktigt att göra en plan för denna graviditet.

Lipi fick besök i hemmet av projektets personal där man följde upp hennes tillstånd. Paret fick rådet att försöka spara ihop till en kriskassa inför förlossningen och Riton Mia åkte regelbundet till hälsocentralen och hämtade vitamin- och mineraltabletter.

När Lipis värkar började tog hennes man henne direkt till sjukhuset. Denna gång gick förlossningen bra, men Lipi förlorade mycket blod. Tack vare att hon befann sig på sjukhus kunde hon snabbt få blodtransfusion, vilket räddade hennes liv.

Tre månader senare mädde både mor och barn bra. Lipi säger att Baby Basic inte bara hjälpte henne att föda ett friskt barn utan det också har hjälpt henne och hennes man att få ett bra liv tillsammans. Riton Mia säger att han inser sina misstag och nu vet att stöd från familjen är viktigt för en säker graviditet.

– Vi är lyckliga nu, säger han.

Christina Tillö

Anställda vid SUS ska få IT-utbildning

Digitaliseringen har tagit fart i Bangladesh och myndigheter och organisationer interagerar alltmer online. Det är därför viktigt för SUS medarbetare att behärska teknik och kommunikationsvägar så att de kan driva och utveckla verksamheten vidare.

SUS och Kväkarhjälpens har därför förhandlat fram ett extra bidrag från Svenska missionsrådet på cirka 240000 kronor som ska användas för att inrätta en IT-utbildningslokal i SUS Dream Center och för att ta fram och genomföra ett utbildningsprogram för SUS medarbetare.

Arbetet med att förbereda utbildningsprogrammet och skaffa utrustning påbörjas direkt. Kväkarhjälpens medverkar i utformningen av programmet.

Målet är att öka och underlätta olika samarbeten, förbättra uppföljningar, vässa den visuella kommunikationen och närvaron på sociala medier. Men också att kunna använda de nya digitala tjänster som erbjuds samt öka kunskaperna om IT-säkerhet och etik. Ett tydligt fokus kommer att ligga på kvinnors möjlighet till utbildning inom digital teknik.

I steg två vill SUS även sprida kunskap i byarna om hur man utövar sin rätt till information och tillgång till samhällstjänster via den nya tekniken. Detta blir då en del i den stora projektinsatsen 2021–2023.

Arnold Langefors

SUS arbetar på bred front – här är några verksamheter

SUS verksamhet är mycket större än det projekt som vi stöttar tillsammans med Kväkarhjälpens och Vänortsföreningen Jönköping-Bangladesh.

Vårt bidrag stödjer indirekt andra projekt och vice versa. Kunskaper från ett projekt överförs via workshops, SUS-medarbetare och på många andra sätt. En del verksamheter har vi tidigare gett engångsbidrag eller bistått under kortare perioder. Flera av SUS medarbetare har genom vår försorg också deltagit i kurser i Sverige.

Av SUS fylliga årsrapport för förra året framgår att de under 2019 hade 551 anställda varav 191 män och 360 kvinnor.

Jordbruks- och fiskeprojekt

1994 köpte SUS en bit jordbruksmark på gångavstånd från kontoret i Netrakona och startade ett modelljordbruk (Agricultural Model Farm). Syftet är att hålla kurser, visa nya odlingsmetoder och även få lite grönsaker till matsalen vid kontoret.

1997 bidrog vår förening med 25 000 kronor – en ansenlig summa på den tiden! – för att SUS skulle kunna utvidga arealen med 2 500 kvadratmeter, en fördubbling av ytan. Mer mark har inköpts senare.

Som du kunde läsa i nyhetsbladet november 2019 har verksamheten legat nere under några år, men förra året sattes den igång igen med stöd av jordbruksinstitutioner i Netrakona och lantbruksuniversitetet i Mymensingh.

Muren har lagats, totalt 540 fruktträd har planterats, 3 000 fiskyngel har släppts i dammen, en maskkompst har byggts liksom en modellträdgård på 6x6 meter. Man har också köpt två kor. För att vägen utanför muren ska bli

En gång i veckan behandlas patienter med klumpfot på SUS sjukhus.

Foto: Maj-Lis Koivisto

vackrare har man planterat blommande växter.

Förutom att SUS åter kan hålla kurser och få mat till den egna matsalen har de fått ett överskott att sälja, vilket har förbättrat SUS egen ekonomi.

Sjukhus

Sjukhuset, som till största delen bekostades med EU-pengar, blev klart 2001. Andra bidragsgivare gav mindre summor. Vi bidrog med 40 000 kronor och SUS bidrog med 300 000 kronor av egna medel.

2018 fick sjukhuset, som vi berättade om i årets första nyhetsbrev, den tyska organisationen Cap-Anamur som ny samarbetspartner.

Tack vare det har man kunnat ta emot många fler patienter och renovera delar av sjukhuset. Att tvättrummen renoverats har gjort att hygien och städningen kunnat förbättras.

Liksom tidigare år har SUS sjukhus utfört vaccinationer

Colin Macfarlane, Glencoe Foundation, och Jahangir Alam, som arbetar för Walk for life i Bangladesh, tog emot BMJ South Asia 2016 Award for Excellence of Primary Care i Indien december 2016.

Foto: Walk for life

för det statliga vaccinationsprogrammet.

Walk for life

Sedan 2011 arbetar SUS med stöd till barn som fötts med klumpfot. Varje söndag kan dessa barn komma till SUS sjukhus i Netrakona för operation eller uppföljning och

vård. Då finns specialister på plats.

Sedan 2011 har 373 barn opererats och fått efterföljande vård, ofta i flera månader. Ju tidigare efter födseln barnen kommer, desto lättare är det att, genom operationer, stödskenor, speciella skor och information till föräldrarna, ge dessa barn en möjlighet att kunna gå obehindrat.

De familjer som får stöd uppmanas att informera andra familjer, med barn som har detta funktionshinder, om möjligheten till stöd från SUS. Viktigt är också att informera om att funktionshindret inte beror på något som föräldrarna, framför allt modern, har gjort.

Detta projekt finansieras av The Glencoe Foundation i Australien och Hälso- och familjedepartementet i Bangladesh

Vi berättar om fler av SUS verksamheter i nästa nyhetsblad.

Christina Tillö

Våldtäkt kan leda till dödsstraff i Bangladesh

I Bangladesh har antalet våldtäkter ökat under de senaste åren, eller snarare, fler övergrepp anmäls. Ändå är mörkertalet mycket stort. Dels vågar kvinnor inte anmäla brotten då männen ofta är i överläge socialt och ekonomiskt, dels litas inte kvinnorna på att de blir lyssnade till av poliser. Mycket få anmälningar om våldtäkt har lett till efterräkningar.

1995 antogs *The Women and Children Repression Prevention Act*, för att komma åt övergrepp mot kvinnor och barn. I denna anges vilket straff som ska utmätas vid olika brott mot kvinnor och barn. Vid mord ska dödsstraff utdömas. Vid våldtäkt allt från fem års fängelse till livstid.

Högt uppsatta förövare

Den senaste tiden har stora demonstrationer med främst studenter och yngre kvinnor ägt rum i de större städerna i Bangladesh med krav på här-

dare tag mot våldtäktsmän, skriver människorättsjuristen Parul Sharma i artikeln "Dödsstraff är ingen lösning på Bangladesh våldtäktsproblem" i tidskriften *Sydasien* i oktober i år.

En orsak till protesterna är att en gängvåldtäkt på en 37-årig kvinna har publicerats på internet och spridits. Publiceringen har väckt mycket starka känslor i befolkningen.

Media och människorättsorganisationer har lyft fram att i de grävsta våldtäktsfallen på senare tid har förövarna tillhört samhällets elit, med kopplingar in i politiken och regeringen.

Kvinnosyn viktigare än straffet

För att visa på regeringens handlingskraft vad gäller att stärka skyddet för kvinnor antogs ett tillägg till *The Women and Children Repression Prevention Act*. Tillägget, som trädde i kraft den 20 oktober 2020, innebär att våldtäkt kan leda

till dödsstraff, enligt artikeln.

Human Rights Watch anser att införandet av dödsstraffet inte kommer att göra något åt kvinnosynen och hur våldtäktsärenden behandlas i Bangladesh.

Grundproblemet ligger i korrupta rättssystem och domstolar som har misslyckats med fällande domar i våldtäktsärenden, menar människorättsorganisationer.

Forskare menar att inte heller den tidigare påföljden på upp till livstids straff avvärdade antalet våldtäkter.

I länder där man infört dödsstraff för våldtäkt ser man inte någon skillnad alls. Kvinnor har inte fått ett starkare skydd och straffet har inte haft någon som helst avskräckande effekt, enligt artikeln i *Sydasien*.

Eva Hägerstrand
susisverige@gmail.com

Källor:

Sydasien, Parul Sharma, 14 oktober 2020
The Guardian, 12 oktober 2020

Köp Begum Rokeyas bok

Vill du veta mer om SUS historia och hur organisationen började? Begum Rokeyas bok är en bra start.

Begum Rokeyas bok *My Way to Freedom Through the Light of Experience* finns översatt till engelska. Föreningen säljer boken för 150 kronor. Priset är inklusive frakt och emballage. Sätt in pengarna på vårt pg-konto 18 95 87-9, ange vart vi ska skicka boken så kommer den med posten.

M-LK

Klimatkris i bilder

Al Jazeera har med bilder skildrat hur klimatförändringarna påverkar Bangladesh kuster. Google på rubriken *In Pictures: Bangladesh on the frontline of climate crisis*. M-LK

Barnarbete i tobaksodlingarna

Tobaksbladen odlas med billig arbetskraft i Bangladesh. Både för att kvinnorna tjänar ungefär hälften så mycket som männen, och i form av obetald arbetskraft, som barn i tobaksodlarfamiljerna.

När tobaksbladen skördas är det mycket arbete och långa arbetsdagar för familjen, och då får barnen ofta hjälpa till med skörd och torkning av tobaken.

Enligt en film som den bangladeshiska organisationen Ubinig har gjort om barnarbetet i tobaksproduktionen kan barnen vara borta från skolan i 45 dagar.

Uppemot hälften av bar-

nen uteblir från skolan under de mest arbetsintensiva perioderna när tobaksbladen ska torkas.

Utan skyddskläder

Barnen arbetar utan särskilda skyddskläder och vittnar i filmen också om att de mår dåligt av kontakten med tobaksbladen mot huden och

Filmen "Cost of tobacco farming - Depriving children from education" finns på Youtube.com.

Foto:
Skärmdump

av röken från torkugnarerna.

Skolgången i Bangladesh är gratis och obligatorisk. Barn i Bangladesh har enligt grundlagen rätt till skolgång, hälsovård, vila, rekreation och fritid.

Se filmen på Youtube, sök på "Cost of tobacco farming - Depriving children from education".

Maj-Lis Koivisto

Bevakar Bangladesh från exilen

Journalisten Jahanara Nuri bevakar sitt hemland Bangladesh från exilen i Linköping, där hon är frstadsförfattare.

I tidningen *Omvärlden* beskriver hon situationen i landet, som förutom coronapandemin i år även har drabbats av omfattande översvämningar och en cyklon som gjorde en halv miljon människor hemlösa.

Sök på rubriken *Monsunblues i tider av pandemi* på tidningens webbplats omvarlden.se.

M-LK

I Bangladesh garvas en stor del av de skinn som blir till väskor och andra konsumtionsvaror i västvärlden.

Foto: Olof Jarlbro

Industrin där nio av tio väntas dö innan de fyllt 50

Det beryktade industri- och affärsområdet Hazaribagh ligger öde i centrala Dhaka efter att cirka 200 garverier vräkts från området. Detta område anses vara en av de mest giftiga platserna på jorden, efter årtal av kemiska utsläpp från läderindustrin.

Den angränsande floden Buriganga, som är vattenkälla för över 180 000 människor, är inte bara otjänlig utan giftig på grund av de 22 000 liter kemiskt avfall som läderindustrin har släppt ut dagligen i årtal.

Till slut fick kritiken från miljöorganisationer och mänskliga rättighetsgrupper den ansvariga myndigheten i Bangladesh att vräka en hel industri från området Hazaribagh.

De cirka 200 garverierna ville dock inte flytta på grund av de höga kostnader som flytten skulle innebära, så myndigheterna stängde av all elektricitet och gas.

– På en dag stängde de av allt. Tycker du det är normalt? frågar Ashikur Rahm, ägare till Shonali hide and skin.

Lämnade restavfallet

När industrierna till sist lämnade platsen lämnade de också allt restavfall, gamla skinn och kemiskt avfall. Det både syns och stinker i Hazaribagh.

Myndigheten erbjöd industriägarna en bit mark i industriområdet Savar och 10 procent av investeringskostnaden för uppbyggnaden. För att bli duka miljöorganisationer byggdes ett reningsverk i området.

– Har du gått bakom reningsverket och sett vad det släpper ut i floden? Tycker du att det är rent vatten? säger Ashikur Rahm.

Han är en av många industriägare som är upprörd över att ha tvingats flytta från Hazaribagh till Savar. Flytten och uppbyggnaden av den nya fabriken var

Fortsätter på nästa sida

Den förorenade stadsdelen Hazaribagh i centrala Dhaka.

Många arbetare utvecklar kronisk hosta, som tros vara orsakad av att de andas in svavelsyra och andra giftiga ämnen.

Forts. från föregående sida

en dyr affär. Den mark han fick från myndigheten var inte tillräckligt stor för alla maskiner så han fick köpa en bit mark till för överpris.

Av läderfabriker i Hazaribag är det bara ett hundratal som har etablerat sig i det nya området. Några mindre fabriksägare menar att flytten inte hade något med miljö att göra utan snarare att de stora industrierna hade gått ihop i en kartellbildning och genom mutor fått myndigheten på sin sida. Flytten till Savar slog ut en stor del av konkurrenterna och på sätt kunde de stora läderindustrierna hålla högre priser och öka vinsten.

Omsätter en miljard dollar

Bangladesh är en av världens största läderproducenter. Industrin ger efter textilindustrin de näst högsta exportintäkterna för landet och omsätter över motsvarande en miljard amerikanska dollar. Bangladesh exporterar högkvalitetsläder till bland andra USA, EU, Japan, Korea och Kina.

Men det är en konjunkturkänslig marknad på grund av att skinn används till lyxprodukter och handelskriget mellan USA och Kina har haft negativa konsekvenser för skinnexporten.

Miljöorganisationer är kritiska till flytten till Savar som de menar inte löser miljöproblemet. Istället ger manövern en hel industri carte blanche att fortsätta att släppa ut hur mycket kemikalier som helst

Arbetarna får stå ut med höga temperaturer och dålig lukt.

Arbetarna saknar skyddsutrustning och arbetar ofta barfota.

utan restriktioner eller represalier.

Men det är inte enbart miljöfrågor som spökar för läderindustrin. Det är också barnarbete, dåliga arbetsvillkor på fabrikena och brist på den mest grundläggande skyddsutrustningen. Det uppskattas att 90 procent av männen som arbetar inom läderindustrin i Bangladesh kommer att dö innan de har fyllt 50 år.

Läderindustrin använder olika kemikalier och syror för att bearbeta materialet. När håret har tagits bort från skinn används kromsulfat tillsammans med andra kemikalier för att "sola" huden. Kromsulfat förvandlar lädret, som på detta stadium av processen är känt som "wet blue".

Men kromsulfatet kan också fläcka arbetarnas hud och ge dem eksem och andra åkommor. Det är inte ovanligt att arbetarna utvecklar en kronisk hosta, som tros vara orsakad av att de andas in svavelsyra och andra giftiga ämnen.

Idyll och giftigt avfall

Bredvid Savar flyter den runt 17 mil långa Daleshwari-floden. Små fiskebåtar följer saktaströmmen i eftermiddags-solen. På långt håll kan man se det glimma till i näten. Fåglar kvittrar och det är svårt att beskriva landskapet som något annat än idylliskt.

Men vänder man sig bort från floden uppenbarar sig en grå värld utan växtlighet och med en stark odör av dött, rut-

tet skinn. Det enda som sammansvetsas dessa två, till synes helt olika världar, är skinnindustrins avlopp som släpper ut en brun sörja från det så kallade reningsverket.

Enligt en rapport från organisationen Assessment of Hazaribagh Tanneries, som har publicerats av South Asian Network on Economic Modeling, har en analys av prov som har samlats in vid utsläppsområden i Dhaleshwari-floden gett alarmerande resultat.

Rädda för att uttala sig

Azam arbetar som kemist på en av läderfabrikena i Savar. Han vill inte bli fotograferad på grund av rädsla att förlora sitt jobb.

Många av arbetarna delar Azams oro för att tala med journalister. De flesta har familjer att försörja och trots industrins låga löner på 35–120 euro i månaden finns alltid möjligheten att jobba över, även om den normala arbetsdagen redan är tolv timmar lång.

Trots alla hälsorisker saknar arbetarna ofta kunskap om vilken typ av säkerhetsutrustning som krävs för inte utsätta sig för onödiga risker.

–I början hade jag det svårt, lukten gjorde mig yr och illamående, men nu har jag vant mig, berättar Azam, som har arbetat nästan tio år inom läderindustrin.

Text & foto: Olof Jarlbro
Artikeln har tidigare publicerats i Svenska Dagbladet.

"Den giftblå floden" på SVT

När vi låter fattiga länder tillverka våra kläder skapar det jobb och kanske välstånd där och våra egna vatten kan tillfriskna. Men i länder som Indien och Bangladesh får floderna – och människorna – betala ett högt pris för en textilindustri utan miljökrav på sig. "Den giftblå floden" är en kanadensisk dokumentär från 2017 som kan ses till 30 juni 2023 på SVT Play.

M-LK

Utnyttjar covid-19 för att stoppa facket

H&M:s underleverantörer anklagas för att utnyttja covid-19 för att upplösa facklig organisering i Indien, Pakistan och Bangladesh. I fabriker som länge har producerat kläder åt H&M har tusentals fackligt anslutna arbetare sagts upp, medan icke-anslutna i större utsträckning fått behålla jobben. National garment workers federation i Bangladesh kritiserar H&M för att inte göra tillräckligt för att de anställda hos underleverantörerna ska garanteras sina fackliga rättigheter. Artikeln publicerades i DN den 1 september.

M-LK

Tips på artikel som håller än

Tidningen Omvärlden publicerade ett fortfarande mycket läsvärt reportage tre år efter katastrofen då fabriksbyggnaden Rana Plaza rasade i Dhaka. Det handlar om textilindustrin i Bangladesh och världen, samt intervjuer med anhöriga och överlevare. Rubriken är "Ett brutalt uppvaknande".

M-LK

From 1988 to 1990: Land purchased to build offices

So many organizations, and donations from private persons helped lay the ground for SUS to buy land, build offices and gain NGO status with the right to receive foreign funding.

1988 started in a haphazard way. I had a new job at the school and SUS was newborn. Nevertheless, so many people and organizations contributed, inspiring my mind and heart.

Margit Palokangas, my good friend from my first Finnish work camp, brought the first donation collected for SUS from abroad, by pupils from Helsinki Steiner School in Finland on the initiative of my beloved friend Ritta Seppanen, a teacher at that Steiner school.

Some money came from the Feminist Health Centre in West Berlin at the initiative of Maria Schluch. With these donations and my own little savings, we could buy a plot of land in the village of Malni outside Netrakona to build an office for SUS.

Norad in Dhaka offered to help build the SUS office and resource center. Elisabeth Eie, a friend of mine became coordinator of development affairs at the Norwegian Embassy in Dhaka, Bangladesh. I had met her in Oslo at my work camp there in 1986. She invited me to meet her when she came to Bangladesh. However, to my shame I was rather ignorant and not capable of travelling alone to visit the Norwegian Embassy in Dhaka. I am grateful to Elisabeth who soon after her arrival to Bangladesh contacted me regularly. She even paid a visit to Netrakona to see how we were doing.

After that visit, she realized my limited knowledge of NGO-work, but she appreciated my spirit and willingness and extended her cordial support. She recommended us to buy a piece of land for our future building. We registered our land and received a letter of intent from Norad in 1988 for construction of our office and resource center.

To receive Norad support after buying the land it was necessary to submit specific application forms along with approved designs and construction cost-analysis including a budget for the office and resource center.

We were completely inexperienced with such work. Luckily, the municipal engineer Mr Luthfor Rahman extended his cooperation and prepared the design and

Margit Palokangas, in the middle, beside Begum Rokeya with umbrella, brought a donation to SUS that made it possible to buy some land. *Foto: Manfred Stüber*

construction cost including budget. The Mayor Motiur Rahman Khan from Netrakona Municipality had it approved.

Olof Meurling helped by completing the Norad application forms and preparing relevant papers about the organization which were needed to be submitted together with the application. Back then, Olof visited Bangladesh every second year and gave his enthusiastic support.

I still remember how we had no typewriter to type the application form. I used the old and broken typewriter from my school, but it had no ribbon. Poor Olof worked in bad light and typed with a carbon-paper to make a readable copy.

Then we submitted two applications respectively. One for Norad at the Royal Norwegian Embassy for the construction of SUS office and resource centre and one for Sida at the Swedish Embassy for a one-time donation. A Muslim woman from Sri Lanka, Shirin Persson, working together with her husband at the Swedish Embassy, received the application. It later led to Sida support of taka 47 500.

The same year, Bangladesh small scale cottage industries (Bisic) was offering training facilities to small clubs and rural organizations around the country in order to develop handicrafts skills for women. I saw an advertisement in a daily newspaper, which inspired me to apply for training. I submitted an application for their cooperation.

This brought an excellent result un-

expectedly. The training branch of Bisic accepted the application and provided SUS six months training free of cost for 40 women. This included training on batik printing, bamboo and cane work, tailoring and knitting cotton socks. 10 women received training in each sector. As we had no space and our center was not ready yet, we rented a large room close to my house for these training courses.

My cordial thanks go to all friends and well-wishers in Europe who, in the initial stage of SUS, provided donations equivalent to 35 000 Euro at today's rate. The donations came from individuals and organizations from Belgium, Denmark, Finland, Great Britain, Germany, Italy, Norway, Sweden, Switzerland and West Berlin. This seed money helped us to keep running our work until we received registration from the NGO Affairs Bureau for receiving foreign donations regularly. This interim support from my friends was priceless. It removed my economic worries and helped SUS to survive and gain experience in how to liberate oppressed women .

My elder son-in-law Syed Rukon Uddin being a development worker at that time helped me to receive the registration from the NGO Affairs Bureau. To receive this registration requires so many bureaucratic processes, which I had no ability to manage at that time.

The NGO Affairs Bureau is a government body controlling NGOs, which are receiving foreign donations. Furthermore, it approves the constitution, project proposal, budget clearance and work for ensuring the transparency and accountability of the NGOs. This bureau plays an important role as a guard of the government. It can at any time anywhere demand clarification of any unclear, unauthorized and subversive activities inside a NGO.

My son-in-law also helped me to get a special permission to be able to start the construction work of the office building before we could receive clearance. Through hard work overcoming a lot of hassle, on 21 October 1990, SUS finally received NGO affairs bureau registration.

Begum Rokeya

Texten är ett utdrag ur Begum Rokeyas bok "My way to freedom through the light of experience".

Vitkålspakora med tamarind- och yoghurtsås att doppa dem i.

Foto: Selina Parvin

Vitkålspakora för två

Pakora är en friterad smårätt, som är populär i både Indien och Bangladesh, där den serveras på restauranger och ofta säljs som gatumat.

Ingredienser

8 dl fint riven eller hackad vitkål
1 stor gul lök
1–2 st färsk grön chili (efter smak)
1 dl färsk korianderblad salt och peppar
½ tsk malen spiskummin
¼ msk malen koriander
½ tsk malen gurkmeja
1 tsk färsk pressad vitlök
1 tsk färsk pressad ingefära (kan uteslutas)
olja till fritering, cirka 3–4 dl
1 tsk bakpulver
1 ägg

1 dl vetemjöl eller rismjöl eller kikärtsmjöl
½ dl vatten

Gör så här:

Skölj grönsakerna. Hacka gul lök, grön chili och de färsk korianderbladen.

Blanda vitkålen med alla kryddor, ägget, korianderbladen, chilin, vitlöken, ingefäran, mjölet, bakulvret och vattnet. Blanda väl till en smet.

Den ska kännas som en mjuk massa, inte alltför lös. Om den är för lös kan du blanda i lite mer mjöl och om den känns för tjock och hård får du blanda i lite mer vatten.

Värm oljan till hög värme. Sänk sedan temperaturen till medel. Temperaturen under

friteringstiden kan behöva sänkas eller höjas allt eftersom.

Forma vitkålsblandningen med en matsked eller med händerna till runda bollar och lägg en efter en i den varma oljan. Man får vara snabb när man lägger den runda massan i oljan.

Vänd pakoran i oljan och friterar tills de blir bruna runt om. Ta upp och lägg dem på hushållspapper så att oljan sugas upp.

Servera med tamarind- eller yoghurtsås. Man kan äta pakoran som en sidorätt med ris eller som förrätt.

Selina Parvin driver Food Club, Facebookgrupp för matbilder

Julgåvan som gör livet bättre

Köp gåvokort från oss och hjälp kvinnor i Bangladesh.

Pengarna från våra gåvokort går till SUS verksamhet i Netrakona i norra Bangladesh. Vi har ett neutralt gåvokort och ett med en julhälsning. Ange vilket du önskar. Betala från 200 kronor per kort till pg 18 95 87–9. Skriv namn och kontaktuppgifter. Och kom ihåg att meddela adressen som kortet ska skickas till!

Mejla sedan uppgifterna till: susisverige@gmail.com.

M-LK

Långvarig SUS-supporter har avlidit

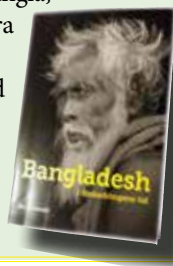
Begum Rokeya skriver på Facebook att Britta Holmberg, tidigare Bjarnehag, en av SUS stora och långvariga supporters som även var medlem i vår förening, har avlidit 89 år gammal. Hon besökte SUS i Netrakona tre gånger mellan 1996 och 2016. Hon besökte även Paris tillsammans med Begum Rokeya. M-LK

Initierat och ilsket om förhållandena i världen

Föreningens bokcirkel träffades digitalt i oktober för att prata om Bo Kramsjös bok *Bangladesh i förändringens tid*. Bo Kramsjö kom till Bangladesh som ung backpacker i början av 1970-talet, han har arbetat i landet och återvänt många gånger. Att han är ini-

tierad är det ingen tvekan om, han talar dessutom bangla, vilket gör honom extra insatt.

Boken är uppbyggd med många korta kapitel som i bloggform på ett lättansatt sätt avhandlar olika

ämnen. Alla är intressanta, men svårigheten är att ta in fler än ett litet antal per gång. Kramsjö drivs av ilska över sakernas tillstånd och boken skulle ha vunnit på att kompletteras med mer fakta. M-LK

Redaktionen

Redaktör för nyhetsbrevet är Maj-Lis Koivisto (M-LK), tel 0700-20 90 29. Skribenter i detta nummer är Lisa Arlbrandt, Eva Hägerstrand, Olof Jarlbro, Maj-Lis Koivisto (M-LK), Arnold Langefors, Selina Parvin, Begum Rokeya och Christina Tillö.